

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
helyben vagy vidékre postán:
Egy hóra 40 kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Égész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca. (Biharmegyei takarékpénztári épület), hova a hirdetések és az előfizetés-díjak küldendők.

Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos petitsorért egyszer . . . 6 kr.
Háromszor és többször 4 kr.
Nyílttér 4 hasábos petitsorért . . . 20 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés és nyílttérért 30 kr.
Reklamok soronként 1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Táviratok.

Egyetlen miniszter Budapesten.

Budapest, jul. 5. (A „H. É.” ered. távir.)
Mint hogy a kormány tagjai részint nyári szabadságidőjüket kezdték meg, részint pedig hivatalos ügyekben elfoglalva távol vannak Budapesttől, a magyar kormányt július hó 8-áig dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter egymaga képviseli a fővárosban.

A csári pár hazaérkezése.

Pétervár, július 4. (A „H. É.” ered. távir.)
A császári párt megérkezésénél a Nikola s pályaudvaron a nagyherczgek, a meklenburg-strelitz herczeg, a miniszterek, a főméltóságok, valamint a nemesség, a város és kereskedők küldöttségei fogadták. A nemesség és a város deputációja bokrétaikat nyújtott át a császárnénak, azonkívül kenyeret és sőt nyújtott át a csárnak. A Kazán Székességyházban Palladius metropolitja az összes papság élén fogadta a csári párt. Ő felségeik 12 órakor érkeztek a városból a városi pályaudvarba és 12 óra 10 percz tovább utaztak Carszkoje Szelóba.

Furfangos család.

Budapest, július 5. (A „H. É.” ered. távir.)
Widder Albert 18 éves tanuló egy fővárosi újság kishirdetési között azt olvasta, hogy irnokot keresnek otthon elvégezhető irodai munkára 15 frt. kaucezió letétele mellett. Widder beküldte az ajánlatot, mire tegnap Stein aláírással levelet kapott, melyben értesítik, hogy jelentkeztek 15 frttal álló-ut 20 sz. alatt. Widder elment, át is vett valami nyomtatványt másolás végett és ottan a 15 frtet is letette. Még aznap kész lett a munkával, de munkaadója hiált helyét találta. A család, ki már többeket esalt meg ily módon, megszökött.

Lakosság és csendőrség összeütközése.

Konstantinápoly, július 5. (A „H. É.” ered. távir.)
Saloniki mellett a legujabban szombat este összeütközés volt a lakosság és csendőrség között. A véres összeütközésnek a katonaság közbelépése vetett véget.

Kegyelem a felkelőknek.

Athén, július 15. (A „H. É.” ered. távir.)
A nagyhatalmak közbelépésének köszönhető, hogy a felkelőknek teljes kegyelmet adtak, feltéve, hogyha a hallepői szerződésnek alávetik magukat. Krétában sok jót remélnék ettől az eredménytől.

H I R E K.

Ifj. Demetrovits temetése.

— Katonai pompával. —

Ifju Demetrovics Miklós egyéves önkéntes meghalt.
Ahol a vigalom állandó tanyát ütött, oda lopódzott be észrevétlenül az irgalmatlan halál, hogy néhány percz alatt gyászba borítson egy tiszteletré méltó polgár-családot.
A szülői szeretet, gondoskodás féltett kincse,

a huszonhárom éves, életerős férfi, ki mint egyéves önkéntes szolgálta hazáját és királyát, szülei lakásán pénteken este 10 órakor hirtelen rosszul lett és anélkül, hogy övétől elbucszhatott volna, lelke elszállt.

A gyorsan előhívott orvosok a legszomorubb ténynt konstatálhatták csupán, megálltak tehetetlenül a kedves halott előtt.

A család és a cs. és kir. 37. gyalogezred egyéves önkéntesei gyászjelentésekben adták tudtul a tragikus esetet, mely városszerte mély és nagy részvétet keltett.

A temetés tegnap, vasárnap délután 4 órakor ment végbe a szülők mészáros-utcai lakásáról a róm. kath. vallás szertartása szerint.

Már három órákor rendkívül nagy számú közönség foglalt állást a gyászos ház udvarán, a Mészáros-utczán, a Bémertéren és a körösparti korzón.

Félórával a temetés előtt érkezett meg a 37. gyalogezred 3. századának legénysége, a »Nagyvárad-i Pinczéregylet« gyászlobogó alatt.

A temetésen az előkelő közönség soraiban ott láttuk, Pokorny Hermann altábornagyot, Blaschke alezredest, Schmiedt őrnagyot, Pankievics századost, Rozetti, Venderrinszky főhadnagyokat, Putsch, Marek és Reiber hadnagyokat.

A temetés előtt hatalmas zápor hozta kellemetlen helyzetbe a pár ezer főre tehető kíváncsi tömeget, de azért esernyők alatt mégis bevárták a a díszes gyászfelvonulást, melyet egy szép reményekre jogosított fiatal ember végtisztessége alkalmából rendezett a kegyelet.

Dencs János esperes beszente a halottat és harangzugás között megindult a menet.

Elől a kereszt, utána a pap ornátusban; kis távolságban egy szakasz bajtárs, kísérve a katonazenekar és a »Nagyvárad-i pinczéregylet« által lobogó alatt.

A szebbnél-szebb koszorúkkal megrakott kocsi után a gyászbintó haladt üresen, mert a harmadik század legénysége vitte a sír felé legszorgalmasabb önkéntesüknek koporsóját.

A tisztek és a férficsaládtagok által bezárt menet után a zene szivettintó bus melodija mellett lassu lépésben haladt előre a kocsi hosszú sora a bónai kúti temetőig, ahol örök nyugalomra helyezték a Demetrovits család egyik büszkeségét, az oly korán és hirtelen elhunyt jó fiu, szorgalmas és engedelmis katona porait szokásos katonai szertartás mellett. Aldás emlékére! Nyugodjék békével!

A család számos részvétiratot kapott a gyászos eset alkalmából és többen nemcsak szóval, de külső jelekkel és kifejezték fájalmukat, melyet a derék ifju halála keltett szívében.

A gyönyörű koszorúk szallag-feliratai a következők voltak:

A 3. század tisztikara — Szorgalmas önkéntesünknek.

A 37. gyalogezred önkéntesei — Barátunknak.

A 3. század bajtársaitól — Szeretett önkéntesünknek.

Fehér János és családja — Tiszteletük jeléül.

Stiedl család — Emlékül.

Jóska, Aladár és Ernő — Tiszteletük jeléül.

Losonczy Géza — Kedves Miklós barátomnak.

A bubamerült család koszorui a koporsóra voltak helyezve.

A temetést Germán Károly rendezte tőle megszökött pontossággal és fényvel.

* A kőművesek deputációja. Tudvalevőleg a tüzerkaszárnya építéséhez már hozzáfogtak. A helybeli kőművesek, akiknek különben sincs mit

dolgozni, felháborodtak a vállalkozó ellen a miatt, hogy a nyakukra idegen emberek hozatott s azokat foglalkoztatja. Tegnap küldöttségileg keresték fel ifj. Rimler Károly rendőrkapitányt és arra kérték, hogy lépjen közbe az érdekünkben és bírja rá a vállalkozót, hogy ne mellözze őket, szegény polgárokat, akik a városnak adófizetői. A küldöttséget a rendőrkapitány szívesen fogadta és megígérte nekik, hogy tőle telhetőleg mindent el fog követni, azonban előbb informáltatja magát, hogy nem tulkövetők-e. Mi csak annyit mondunk, hogy a kőművesek kérése jogos és nagyon helytelen és méltánytalan dolog lenne mellőztetésük, ha csakugyan nem tulkövetelők.

A Kereskedelmi Csarnok évi közgyűlése.

A »Kereskedelmi Csarnok«, városunk egyik legelőkelőbb testülete, mely csak nemrég ülte meg 25-éves jubileumát, tegnap, vasárnap délelőtt 10 órakor tartotta meg évi rendes közgyűlését, melynek főtárgyát a beszámoló, és a tisztújítás volt.

A gyűlésen Reismann Mór elnökölt.

Jelen voltak: Várad Mór, Markbreit Sándor, Grundvald Henrik, dr. Sarkadi Lajos, Reismann Jakab, Mihály Adolf, Röthmann Jakab, Huzella Gyula, Bognár Sándor, Berger Dániel, Steiner M. Albert, Aufricht Mór, Pekanovits Imre, Wachsmann Albert, Moskovits Miksa, Janky Antal, Blum Géza, Lederer Mór, Weisz Károly, Erber József, Kelen Béla, Farkas Izidor, Löbl Ede, Róz Armin, Fényes Ede, Frisch Manó, Sebő Izó, Lévy Zsigmond, Helfy József, Kunz Gusztáv, Engel Jakab, Kirschner Mór, ifj. Klein Lázár, Wiener Jenő, Lőrincz Márton, Weisz Mór, Weisz Henrik, Rees E. Lajos, Frankl Lázár, Stern Mózes, Nagy Mihály, Kempner Mór.

Reismann Mór elnök megnyitva a gyűlést, üdvözlö a megjelent tagokat, s köszönetet mond azoknak, kik az ünnepélyes diszközgyűlés rendezésénél közreműködtek. Azután fölkéri Huzella Gyula és Farkas Izidor tagokat a jegyzőkönyv hitelesítésére.

Várad Mór titkár felolvassa az évi jelentést, s a számvizsgáló bizottság jelentését, melynek alapján Grundvald Henrik pénztárosnak és Hoványi Géza alelnöknek a szokásos óvás mellett megadják a felmentvényt.

A zárszámadás kapcsán titkár megjegyzi, hogy a nevezett zárszámadás hézagoss, mivel a keresk. palota átadása, illetve a végleges leszámolás Rimnóczy Kálmán vállalkozóval a szerződés ellenére ez ideig még nem történt meg, s így a zárszámadásba a költségekről nem lehetett pozitív tételket bevezetni.

A közgyűlés mindkét jelentést tudomásul veszi, s Pekanovits Imre indítványára jegyzőkönyvi köszönetet szavaznak az elnökségnek. a palota fölépítése és a jubiláris ünnepély rendezése körül szerzett kiváló érdemeiről.

Ezután Várad Mór titkár az építészeti bizottság jelentését olvasta fel, melyből kitűnik, hogy a keresk. palota épülete még most sem készült el egészen s a szakértők már eddig is olyan hiányokat konstatáltak, melyeknek alapján Rimnóczy vállalkozónak átlag 120,000 forintnyi követeléséből átlag 10,000 forintot von le a keresk. csarnok építészeti bizottsága. Titkár a költségek fedezésére a már meglévő 220 ezer frtos kölcsönösszegen kívül 40 ezer frt kölcsön felvételét indítványozza.

A közgyűlés elfogadja az indítványt, s felhatalmazza és utasítja az elnökséget, hogy a maximális szükséghez képest, a Csarnok épületére történő betáblázás mellett 40 ezer frt kölcsönt vegyen föl.

férfi szabó-üzlet

Olaszi, Fő-utca, Orsolya-Apácák bérháza.
A legujabb nyári és őszi szöveteim már megérkeztek, előnyös bevásárlás folytán 30%-kal olcsóbb mint bárhol, mérték szerint a legujabb szabás szerint, Szöveteket méterenként gyári áron alól.

MITTEILER EDE

A közgyűlés utolsó tárgya a tisztújítás volt. Reisman Mór elnök bejelenti, hogy a tisztikarnak és a választmánynak 3 évre szóló megbízatása lejárt, s így új választás vált szükségessé. A szavazat-szedő bizottság elnökül Pekánovits Imrét, tagjaiul: Kelen Béla és Rothman Jakab tagokat kérve föl, a közgyűlést a választás tartására fölfüggeszti.

Az egy óránál tovább tartott választásnak eredményét Reisman Mór elnök kihirdetvén, miután ismét elnökké választották, elfoglalta az elnöki széket. A lista majdnem változatlanul került ki az urnából, csak Krausz Dávidot szorította ki a választmányi tagok sorából Landler Ferencz.

Több tárgy nem volt és ezért elnök az ülést bezárta.

*** Ki kopog, mi kopog?** Egy ártatlan kis fecskemadar. Éjjel 10 órakor történt tegnapelőtt, hogy egy társaság erősen kontrázta és rekontrázta egymást, midőn játszma közben megkopogtatták az üveges ajtót. Tudja Isten, abban a kopogtatásban magában is valami különös érzés volt kifejezve; mindenki az ajtóra nézett és a sajnálkozás hangján kiáltották: egy szegény fecske. Letették a kártyát, abba hagyták a játékot és ajtót nyitottak az éjjeli vendégnek. Keresték a vizitt okát. Az egyik azt jegyezte meg, hogy a pár nap előtt azon házból temetett öreg honvéd küldte el szegénykét, megnézni, mit csinálnak, a másik nem akart hinni a babonának és az ajtón kívül kutatózott. Három bestia ólálkodott vérengző vágygal a bejárat előtt. Három macska zavarta a szegény kis jószágot a világosság felé, a hol illedelmesen bebocsátást kért. Be is bocsátották és a fecske örömeiben körülrepedte a szobát és megpihent a villanycsengő drótján. Mikor a hajnal meghasadt, ajtót nyitottak neki és elrepült. „Hátha mégis jelentett ez valamit”: ezt kérdezte újra a babonás kalaberpárter és ha eszébe jut az eset, rendszeren elfelejti azóta a békasszát kimondani.

*** Megmérgezett lakodalmi kalács.** Brünnből jelenti egy távirat, hogy egy faluban negyvennyolc ember betegedett meg egy lakodalmi mérgezés tünete között. Kivülről, hogy a lakodalmi kalács okozta a bajt. Néhány tyúk, amely a kalács morzsáiból evett, elpusztult. A megbetegedett emberek közül sokan még nagyon rosszul vannak.

*** Husz éves találkozó.** A nagyváradi rendőrkapitány: ifj. Rimler Károly ezelőtt 20 évvel érettségizett a helybeli gimnáziumban. Nem azért említettük fel, mintha rosszakarója lennének és leleplezni akarnók, hogy nem olyan fiatal már, mint aminőnek kinéz, hanem azért, mert egy találkozót akar rendezni Nagyváradon Szent-István napjára azoknak az iskolatársaknak, akik vele ezelőtt husz esztendővel lerázták magukról a középiskola porát. Az ilyen találkozó rendezése persze

sok bajjal jár, mert az egykori bajtársak közül csak ő, dr. Rosinger Vilmos orvos és dr. Roz József ügyvéd vannak Nagyváradon; a többiek közül pedig a legnagyobb rész teljesen ismeretlen helyen tartózkodik. A derék rendőrkapitány bizva az ő nyomozási képességében, azt hiszi, hogy összehozza a barátokat a kitűzött napon, hacsak a kombinációjába egyik, másikkal szemben nem szól közbe az irgalmatlan kaszás.

*** Két iskolai értesítő.** Most, mikor folytonosan szönyegeti van az iskolák reformjának kérdése, mikor olyan elkeseredett harcot folytatnak az iskolák konzervativizmusa ellen és mellett, igazán jólesik konstatálnunk az iskolai értesítők alapján, hogy az elemi iskolák, melyeknek jó vagy rossz pedagógiai és tanrendszere a jövőnek egész tudományossága elapszik, még mindig nem ehetnek kifogás alá sem tanítás, sem hazafiaság tekintetében. Ismételjük ezt különösen a „Stark iskolá” jára nézve, melynek milleniumi emlékkönyve nemzeti-színű keretben jelent meg, s olyan egyszerűen, a gyermekek szívéhez, lelkéhez és értelméhez szólóan van megírva, amint csak meglett emberek gyermekeknek írhatóak. A közönségi iskolások által kiadott elemi és két polgári iskolai értesítő is szintek megleghangú milleniumi prologgal van bevezetve és arról tanuskodik, hogy a tanérek és vezetőik lelkiismeretes és elismerésre méltó munkát végeztek a múlt évben is és csak hálással lehet megemlékezni az ő nagy fontosságú hivatásukról.

*** Neumann M. Sándor férfi és gyermekruha felöltök nagy raktára. Hol? Nagyváradon a Bémer-téren Poynár-házban.**

Színház

Heti műsor.

Vasárnap: „Szellő Judit.”
Hétfő: „Rosenkrantz és Güldenstern.”
Kedd: „R-mete csengettyűje.”
Szerda: „47 ik czikk.”
Csütörtök: „Erdő szépe.”
Péntek: „Szultán.”
Szombat: „Piaa.” I-ször.
Vasárnap: „Goldstein Számi.”

*** Paulayné Adorján Berta itthon.** Nagy érdeklődéssel várja közönségünk a nemzeti színház tagjának, Adorján Bertának felléptét. Szerdán és csütörtökön fog fellépni és két legjobb szerepében fog bemutatkozni szülő városa közönségének: a 47-ik czikk Corájában és az Erdő szépe című szerepében. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy hétfőn „Rosenkrantz és Güldenstern” kerül színpadra, ez alkalommal fog Megyery Dezső igazgató betegsége után először fellépni; Rosenkrantz bárót, egyik legkíválóbb szerepét fogja játszani.

A „HETFOI ÉRTESEITŐ” TÁRCZÁJA.

Gelléri Mór.

— A „Hétfői Értesítő” eredeti tárczája. —

Gelléri Mór mindenütt ismerik Magyarországon. Nemcsak az esze után jeles ember, feltűnik ő mindenütt, mert nincsen bajusza, mert rendszeren papnak nézik és csudálják azt a szabadelvűséget, ami szellemes tősztaiból rendszeren kisugárzik.

Az ezredéves kiállítás igazgatóságának nagy és fontos feladatából övé az oroszlanrészt; ő a titkár, ő tud mindent, ő dolgozik legtöbbet, ő néz ki ott is a legérdekesebben diszmagyar ruhájában, mert még most sincs bajusza . . .

A kiállítás fényes sikerei alkalmából időszerte nek találtuk ezt a hangya-szorgalmu embert mai tárczámban bemutatni, az ő életrajzi adatait szívesen olvassa el Nagyvárad és Biharmegye közönsége, mely egy pár nagyváradi ünnepély alkalmából ismerte meg az ország legszemlemezesebb, legmunkásabb és legtehetségesebb iparbarátját.

Az iparos-vezérek triumvirátusának legfiatalabb tagját: Gelléri Mór már hosszabb ideje nélkülözök iparosaink körükben. Habár érezzük tehetségének

hiányát és távozását, ebben mégis megnyughatunk, mert ő nem utazott, mint a híres római triumvirek egyik tagja Egyiptomba Cleopatra karjai közé, hanem megmaradt híven és küzd most is az iparosok zászlója alatt, ezek érdekében. S a mióta nélkülözük őt szűkebb körünkben, talán sokkal többet, fontosabbat és nagyobbat tett iparunk érdekében, mintha velünk maradt volna. Gelléri Mór ugyanis még az 1893. évi márczius havában kinevezte Lukács Béla, az akkori kereskedelemügyi miniszter az ezredéves kiállítás titkárnak s azóta már a harmadik kiállítási igazgató alatt folytonosan ennek szenteli szakismereteit, páratlan munkaerőjét, kitűnő szervező tehetségét s alapos elméleti tanulmányokkal mérlegeit tapasztalatait.

Most, midőn a kiállítás sikerei alkalmából bemutatjuk őt olvasóinknak, mint iparos-vezért és mint kiállítási titkárt, érdekesnek tartjuk pályafutását és mindazt, a mit ő a hazai ipar és a hazai kiállítási ügy érdekében szóval, tollal és tettel művelt, röviden ismertetni:

Gelléri Mór az 1854. évi január 14. született Apátfalván, Makó mellett Csanádmegyében. Első neveltetését a szülői háznál nyerte nevelőktől, aztán Szarvason végezte a gymnasiumot és Szegeden néhai Borostyáni Alfonz kereskedelmi iskoláját. — Ekkor szülei kívánságára a gyakorlati pályára lépett és előbb a szegedi általános takarékpénztárnál, később az általános biztosító társaság ottani főügynökségében gyakornok lett. De ez a rideg

Szellő Judith.

— Premiór. —

Népszínmű 3. felvonásban. Irta: Pintér Imre. Zenéjét szerette: Orbán Árpád. Először adatott a nagyvásadi színpadon 1896. július 5. én.

Szívesen látott vendég-művésznők, Pintér Imre nem elégedve meg azzal a sikerrel, melyet nálunk Rip és Adám szerepében aratott, újabb babérokkal akarta tetézni azt és vasárnap este mint népszínműíró mutatkozott be.

Mi sem természetesebb mint az, hogy közönségünk mindkettő iránt érdeklődött s disztigvált publikum töltötte meg ez alkalommal szellősbódnék padosorait s páholyait, sőt még a derék karzat sem maradt el.

Pintér népszínműve nem mutat ugyan fel sok eredeti vonást s nem is emelkedik az újabb népszínművek nivóján felül, de van olyan jó, mint azok bármelyike. Igaztalanok volnánk, ha el em ismerők a darab jó tulajdonságait, minők az elég ügyes mese-szövevény, a cselekmény gördülékenysége. Látszik, hogy írója alapos ismerője a színpadnak, erre vall a sok sikerült jelenet ügyes csoportosítása, mely tarka, de teljes képekben mutatják be a falusi élet sajátosságait. A darabot sok józú epizód alak fűszerezi, az új zene pedig Orbán Árpád ügyes kezére vall.

A darab meséje röviden következő: Galamb Mihály (Bartos) szerelemre gyulad nevelt leánya Szellő Judith (Cserny Berta) iránt, ki után Hajnal Bandi (Szathmáry) is töri magát s kit a földesúr fia (Rózsahegy) cserben hagyott.

Szellő Judith, hogy gyalázatát elrejtse, kiteszi gyermekét a tópartra hol Balogh Mihály (Török) és Galamb találják meg. Mindjárt azonban fölébred Judithban az anyai szeretet, a titok kiderül s általános megbocsátás után Judith felesége lesz Hajnal Bandinak, miután az öreg Galamb kijózanodik s a másik pár, Ruzsa Gyuri (Pintér) és Katicza (S. Áldor Juliska) kiknek bohó szerelme, mint derült epizód vonul át a darabon — is egymásé lesznek.

Pintér Imre élethű vonásokban mutatta be a szerelmes jólelkű s egyszerű legény jellemét, szép csengő hangja pedig egész teljében érvényesült a hangulatos népdalokban.

Méltó partnere volt S. Áldor Juliska k. a; tüzzőlápatant leányzó volt, igen kedvesen játszott; tüzzel előadott dalai több ízben ragadta tapsra hallgatóit.

Cserny Berta is nem csekély hatással jutatta érvényre az árva leány hatásos jeleneteit.

Szathmáry, Rózsahegy is jók voltak, nemkülönben Vendrey (Sipos Marci), ki karakterisztikus vonásokban állította élénk a svindler jellemét, Barta pedig kitűnő parasztagazda volt. Kisebb szerepekben Leóvey (Kántor) Sarkadi (korcsmáros), Török (Balogh) és Kantay Teréz (Ágnes) illeszkedtek tetszetősen az összjáték keretébe.

(G.)

üzleti élet nem egyezett meg hajlamaival, tehetségével és vágyaival. Már kora fiatalságában nagy kedve volt az irodalmi pályára. Sokat írt és fordított s 1869-ben 16 éves korában jelentek meg első dolgozatai a „Szegedi Híradó”-ban és a „Tiszavidéki Újság”-ban.

Az 1872-ik évben került Budapestre, hogy tanulmányait folytassa, de a mostoha viszonyok erre nem adták meg neki a lehetőséget. Miután időközben szorgalmasan dolgozott az „Ústökös”-be, melyet ekkor Török Kálmán szerkesztett, ennek ajánlatával bejutott az iparegyesülethez irnoknak. Ez forduló pontot képezett életében. Itt megismerkedett az iparügyekkel és ez időtől fogva kizárólag ennek a szakmának szenteli magát, tehetségeit és tanulmányait. Az 1872. év végén már mint helyettesítő teljesen önállóan szerkesztette az iparos-szövetség heti közlönyét, a „Heti Postát” s miután Ráth Károlynál, az iparos szövetség akkori elnökénél magántitkári állást foglalt el, 1873-ban szerkesztette a „Köznyiparosok Lapját.”

De ez a magántitkári állás nem lévén rózsás, Gelléri az 1874. évben visszatért Szegedre és itt az 1876. évi szegedi kiállításra való tekintettel megalapította az „Álföldi Iparlap”-ot, melyet az első félévben Kulinyi Zsigmondal együtt azután egyedül szerkesztett. Titkára volt a szegedi ipartársulatnak, majd az iparoskörnek, az iparos ifjúsági egyletnek és később ennek ügyvezető alelnöke. Az 1876. évi szegedi kiállításnak szintén titkárvy

FLEGMAN ARMIN-nál
NAGYVÁRAD,
Zöldfa-utcza elején

ruhaszövetek, fekete Ternók, kész női felöltök, chiffon, vászon, asztalneműek, mosó-voil Piquetek, Batistok, diszkellékek és hozzávalók

Tetemesen leszállított árban kaphatók.

Tanulók öngyilkossága.

Nagyvárad, július 5.

(R) A század-vég, vagy ha jobban értik önk, a fin de siecle egyik megszivlelésre méltó jelensége gyanánt tolokodik elénk már néhány év óta a tanulók öngyilkossági esete. Különösen így, tanév végén olvassuk a lapokban, hogy hol itt, hol ott egy gimnázista eldobta magától a legrágább kincset, az életet.

Alig egy hét lefolyása alatt több tanuló öngyilkosságáról hoztak hírt a lapok most is.

Megdöbbentő jelenség minden esetre. Szivtelenség lenne bárkitől is, ha a jelenséget közönyösen venné, legyen e jelenségnek oka akár a fishitüség, akár a sértett önértzet, akár más.

No mert ezen öngyilkosságok leggyakoribb oka a bukás. Az „elégtelen“ osztályzat elég arra, hogy némely túlzékony diák egy revolver-golyót röpítsen szívébe, vagy agyába.

Néhány évvel ezelőtt már a parlamentben is szóvá tette — ha jól emlékezünk — Thaly Kálmán a diák-öngyilkosságokat, rámutatván, hogy azok egy némelyikének a leketlen tanár az oka, vagy az iskolai rendszer, vagy mind a kettő egyszerre.

Minden tanár azt kívánja ugyanis a tanítványától, hogy az ő tantárgyat tudja legjobban s így aztán szörnyű helyzete lehet a szegény diákoknak 7-8 szakember között.

Kevésbé tudja valamelyik tanuló a görögöt? Szörnyű baj! Lehet a többiből akár milyen jeles; a h ó, h e t ó s tanárnál irgalomra nem talál. Hasonló nézetben van a mathézis, a német tanár és a többi az utolsó rajztanárig.

Soha nem felejttem el, amit megboldogult Makróczy Gábortól hallottam. Bálint Gábor, a világhírű nyelvtudós a premontreiek itteni gimnáziumának volt pár évtized előtt növendéke. Már akkor, mint növendék, kitént nyelvismeretével. És ennek a nyelvész-zseninek nem fért fejébe a mathézis. Meg kellett volna buktatni természetesen.

Nevezetes férfiak léptek közbe Mak-

róczy nál, hogy legyen elnéző, hiszen Bálint Gábor nem lesz számtan-tanár.

A sok felől ostromolt Makróczy azt mondta a bukástól remegő Bálint Gábornak: legyen esze.

S Bálint Gábornak lett esze. Bemagolt egy tételt, azt felelte.

Makróczy később tudta meg hogyan lett esze a mathez s-undorban szenvedő tanítványnak s mindig vádolta a lelkiismerete, hogy a felelés napján észre nem vette.

— És ha észre vette volna? kérdezték tőle, amint az esetet elbeszélte.

— Hát megbuktattam volna, mert a rendszer tölem azt követelte.

*

E kis illusztráció után térjünk vissza a diák öngyilkosságokra. Tagadhatatlanul lehangoló jelenség, amikor egy fiatal ember az utolsó eszközt ragadja meg csak azért, mivel legrosszabb esekben egy élet elveszt. Micsoda enerziája a léleknek, micsoda szilárdsága az étellel dacolni tudó akaratnak lakhatik azon ifjúságban, a melynek körében ilyenek előfordulnak?

Nem beszélünk így ha az esetek gyakoriak nem volnának.

A gyakoriság aggaszt.

Hát olyan nemzedék jő utánunk, amely egy iskolai penzum balsikere miatt fegyvert emel maga ellen.

A fiatalság egyik réze tehát gyöngyelelkű, kis hitű, a küzdelem elől menekülő, a másik könnyelmű, léha, ingadozó jellen, hogy az életben stréberre válják majdan. Nagyon kevés rész az, amely tudatával bír annak, hogy Magyarország jövőjének ő a letéteményese, reménysége.

Igy ítéli meg a mai fiatalságot.

Talán túlsötét szemüvegen néznek azok, akik a helyzetet vigasztalannak látják. Van baj, azt mi sem tagadjuk; megdöbbent bennünket is a gyakori diák-öngyilkosság, de hát vannak nekünk nevelőink, akik bizonyára figyelnek a szomorú jelenségre.

A bajon csak a nevelés segíthet.

Tessék megmagyarázni az öngyilkos jelölteknek, hogy az olyan agy, a mely ki-

forratlan, még kiforrhat, erős lehet, csak moralizálni kell és nem golyót röpíteni belé. Tessék megmagyarázni, hogy férfiatlan valami és bátorságra éppen nem mutat az, ha eldobjuk magunktól az életet, melyet még nem is ismertünk meg! Tessék megmagyarázni, hogy van más pálya is, nemcsak a tudományos, amelyen hasznára lehet az ember magának, embertársainak és a hazának.

Ez az, aminek megértésére kellene több gondot fordítani ifjaink nevelésénél, ha nem akarjuk, hogy mind az a szülő, aki 17-19 évig a szeretet gondosságával, anyagi erejének megfeszítésével felnevelte gyermekét, a félelem és aggodalom kinjainak legyen kitéve! az iskolai vizsgák napjai alatt. Inkább kevesebb tudományos ismeret, de több jellemzilárdság, több az erély érzésére vezető életfilozófiából.

*

A jelenség minden esetre érdemes rá, hogy megfigyeljék azok, akiknek kötelessége.

Ha rossz a tanrendszer, változtatni kell. Mindenesetre pedig kívánatos, hogy az iskola embere, vagyis a tanár gondolkozók a tudós agyával, de érezzen a szülő szívével s akkor kevesebbedni fognak az olyan tragikus esetek, mint a milyenekről néhány nap alatt olvashattunk.

A kereskedők panasza.

Nagyvárad, július 5.

A kereskedelmi miniszter haragszik, mert a kereskedő tanulók sokat mulasztanak.

Mikor pedig a miniszter haragszik, akkor utána haragszik a tanács, és az iparhatóság nem tehet egyebet, minthogy érezteti ezt a haragot azokkal, akik erre okot szolgáltatnak.

Az iparkihágások ilyenkor rohamosan emelik a vonatkozó lajstrom számát. Majd mindegyik kereskedő kap egy-egy idézőt, hogy jelenjen meg tárgyalásra, mert ez, meg ez a tanulója összesen ennyi, meg enyi tanórát mulasztott.

A tárgyalás során védekeznek a kereskedők, hogy ők nem tehetnek arról, ha a tanoncok az iskolát elkerülik, mert hát ők se lakást, se kosztot nem adnak nekik és így a felügyeleti jog a

választották s e minőségében buzgó és odaadó munkásságot fejtett ki. Az 1879. évben, az árvíz előtt, lakását állandóan a fővárosba tette át és itt a »Magyar Ipar- és Kereskedelmi Lap“-ot, később a »Magyar Iparosok Lapját« szerkesztette, míg 1880-ban az országos iparegyesület titkárává választott és ez állását április 1 én el is foglalta.

Még 1876-ban egyike volt azoknak, kik a szociálisztikus mozgalmak ellensúlyozása céljából az iparos-ifjúsági egyletek megalapításával, terjesztésével és szervezésével az iparos-ifjúság művelődésének előmozdítására hatottak, vándorgyűléseket szervezett stb. Az 1879. II. országos iparos gyűlésnek, az 1885. iparos-értekezletnek, az 1887., 1890. és 1893. országos ipartestületi kongresszusnak jegyzője volt; számos vidéki országos ülésen mint jegyző vagy előadó működött, így a székesfehérvári iparpártoló értekezleten stb. Az 1881. évi országos nőiparkiallításnak indítványozója, szervezője és titkára, a nőipar-egyletnek pedig hat évig volt titkára. A kereskedelmi muzeumnak is ő volt indítványozója és az első szervezeti szabályzat kidolgozója.

Az 1872. év óta a legtöbb vidéki kiállításon részt vett és bíráló bizottsági tagja volt az apatini (1872.), szegedi (1876.), szabadkai (1876.), veszprémi (1877.), egri (1877.), csabai (1878.), székesfehérvári (1879.), lippai (1880.), budapesti nőiparkiallítás (1881.), békés-gyulai (1882.), budapesti országos (1885.), losonci (1887.), nagyvárad (1890.)

és a lipót-szent-miklósi (1893.) kiállításoknak. Az 1885. évi országos kiállítás alkalmával, mint a budapesti kerületi bizottság jegyzője működött és a munkakiállításnak csoportbiztos, a házi, ipari és néprajzi csoportok bíráló bizottsági jegyzője s a jury-tanács tagja volt.

Tanulmányozta az 1873. bécsi, az 1878. és 1889. párisi és az 1883. amsterdami nemzetközi, az 1880. brüsseli és düsseldorfi, az 1882. triezsi, nürnbergi és moszkvai, az 1883. zürichi, az 1884. turini országos kiállításokat. Csak a ki ennyi kiállítást látott, tanulmányozott és a ki ezelőli tudományos és gyakorlati szempontból könyveket is írt, azt tarthaták hivatottnak az ezredéves kiállítás titkári állására.

Ez okból az 1893. évben a magyar kereskedelmi miniszter kinevezte az 1896. ezredéves országos kiállítás titkárává; ugyanekkor az országos iparegyesület aligazgatója lett; továbbá kinevezte az országos ipartanács, az országos házi ipari bizottság és az országos iparoktatási tanács tagjává. Választmányi s igazgatósági tagja a hírlapírói egyesületnek s a hírlapírók nyugdíjintézetének. 1889. óta a magyar szabadkőmivesi Nagypáholy főtitkára és 1894 óta az »Otthon« című írói kör gazdája. Több vidéki szakszerveletnek és társulatnak tiszteletbeli, több hazai kereskedelmi s iparkamarának s a morvaországi iparegyletnek levelező tagja.

Szegedről már 1876-ban rendes ciklikirója volt a »Nemzeti Hírlap«-nak és a »Pesti Napló«-nak;

az »Egyetértés«-nek pedig 1879-től 1894-ik év végéig volt belmunkatársa s az iparügyi és kiállítási rovatok szerkesztője. Ezen általa vezetett rovatoknak nagy befolyása volt arra, hogy a többi lapok is felkarolták az iparosok ügyeit és állandó rovatokat nyitottak vagy több tért szenteltek ennek. Az 1894. évi október óta a »Magyar Hírlap« belső dolgozó társa. Cikkekkel írt még a »Vasárnapi Újság«-ba, a »Hon«-ba, a »Magyar Szalon«-ba, az »Ország Világ«, »Magyar Génius«-ba, »Otthon«-ba stb. Szakcikkekkel a »Nemzetgazdasági Szemle«-be, a »Nemzeti Névelés«-be s a legtöbb ipari és kereskedelmi lapba s így az »Iparügyek«-be is, melynek állandó munkatársa. A »Magyar Ipar«-nak, az országos iparegyesület lapjának 1880. április óta főmunkatársa. A »Pallas« nagy Lexikonában az ipari és szabadkőmivesi cikkekkel írja.

Önálló irodalmi munkái egész kis könyvtárt képeznek s ezek számát Szinnyei József a »Magyar írók élete és munkái« című művében 43-ra teszi, de ma már ezt a számot is túlhaladják. El kell ismernünk, hogy az iparügyi írók közt Gelléri nemcsak legtöbbet, hanem a legszebben is ír. Az ő műveit elolvashatja a legműveltebb iparos úgy, mint a ma felszabadult tanoncz: mindegyik megérti, mindegyik gyönyörködhetik bennök s mindegyik tanulhat belőlük. Mi önálló művei számát 47-re tesszük, melyek közül nevezetesebbek a következők:

1. A nők munkaköre. 1876. — 2. Az ipar-

A legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrás, mindennemű szoba-padló és parket mázoknak, olajfesték, kocsi-mázak, valamint műfestékeknek és azokhoz szükséges kellékeknek **egyedül**

BERKES BERTALAN

kizárólagos festékkereskedésében,
Nagyváradon, Zöldfa-utca 33.

a szülők terhelés csupán; védekeznek azzal is, hogy nines ellenőrzési könyvük és őket is felültetik a tudománytól irtó nebulók, de hát ez mind nem ér semmit, mert a miniszter haragszik és a minisztert ki kell engesztelni a pénzbüntetés napló kivonásával, mely szerint az ipar-alap ezen a címen az elmúlt évben ennyi meg ennyivel növekedett.

A kereskedőket ez a miniszteri harag annyira elkésztette, hogy hallomás szerint kártelt kötnék és jövőre egyetlen egy tanonczot sem akarnak szerződteni.

Ehhez a mozgalomhoz akarunk néhány sor kommentárt fűzni.

Helytelenítjük a kereskedő urak felfogását, mert a tanonczok iskoláztatása annyira fontos dolog, hogy azt még áldozatok árán is erkölcsi kötelessége a főnök uraknak támogatni.

Nem a tanoncztartás megszüntetésével szabadulhatnak meg a tagadhatatlanul kellemetlen felelősség terhe alól, hanem aképpen, ha az iparhatóság nál kieszik, hogy a kereskedő-tanonczok is épen úgy mint az iparosok tanonczai ellenőrzési könyvekkel láttatnak el és a tanórák oly időben tartassanak, mikor a tankötelesek az üzletben inkább nélkülözhetők.

Nem kételkedünk abban, hogy ha a kereskedők mozgalma ilyen irányba terelődik és pláne még a kereskedelmi és iparkamara segítségét is sikerül megnyerni, a jogos igények az iparhatóságnál, mint eddig mindig, ez alkalommal is méltányossággal fog találkozni.

Gondolják meg azok az urak, akik ennek a mozgalomnak élére állottak, hogy hány szegény tisztességes családnak jelenét és jövőjét tehetik tönkre, ha elzárják előttük a boldogulhatás útját és oda kényszerítik őket, hogy gyenge anyagi erejük miatt gyermekeiket esetleg olyan pályára szorítsák, melyen tehetségeiket érvényesíteni képtelenek és előbb vagy utóbb még az elzúllásnak is tág utat nyitnak.

Nem kell úgy tenni mint a miniszter tesz: nem kell mindjárt haragudni, hanem okkal, módval és észsel azon lenni, hogy a kivénülő kereskedők helyébe szakképzett és iskolázott ifjúság nőjön fel és még fokozottabb mértékben munkáljon közre Nagyvárad forgalmának, anyagi erejének növelésére, társadalmunk élénkítésére, mint a mostani, tiszteletet parancsoló nagyvárad kereskedővilág.

B. S.

ügy napi kérdései. 1880. — 3. Az országos nőipar-kiállítás célja és tendenciája. 1881. — 4. Az 1882. évi országos bajor kiállítás szervezete. 1882. — 5. Oroszország ipara. Vázlatok az 1882. orosz nemzeti kiállítás alkalmából. 1883. — 6. A magyar házi ipar jövő iránya. (Pályadíjjal koszoruzott munka) 1883. — 7. Az orosz háziipar. 1883. — 8. A brüsszeli kereskedelmi muzeum, különös tekintettel egy Budapestén létesítendő keleti kiviteli muzeumra. 1884. — 9. Ipariskolai olvasókönyv. 1885. — 10. A kiállítások története, fejlődése és jövőbeli rendszeresítése. 1885. — 11. Budapest a kiállítás alatt. 1885. — 12. Ipari és kereskedelmi növények termelése. 1885. — 13. A magyar ipar uttörői. Élet- és jellemrajzok a magyar iparosifjúság buzdítására. 1887. — 14. Ipariskolai olvasókönyv. 1887. 15. A kivitel és külkereskedelem rendszeres fejlesztése. A kereskedelmi muzeumok terjedésével kapcsolatos legújabb mozgalmak. 1887. — 16. A betegsegélyző törvény és az arra vonatkozó rendeletek magyarázata. — 17. Ötven év a magyar ipar történetéből 1892. Kétségkívül a legnagyobb és legnevezetesebb műve. — 18. Az országos iparegyesület félszázados jubileuma. 1893. — 19. Kiállítási statisztikai adatok. 1894. — 20. Magyarország a Millenium idején. 1895. Ugyanez németül és francziául. — 21. Magyar Millenium. Magyarország multjából és jelenéből. 1896. Ugyanez német, franczia, angol és horvát nyelven. — 22. Kiállítási Kalauz 1896. Ugyanez német, franczia, angol és horvát nyelven.

A főispán alszik.

— A debreczeni vonal hálókocsija —

Az ország minta-vármegyéje: Máramarosmegye. A vármegye mintafőispánja: Rosner Ervin báró és ennek a minta-vármegyének mintafőispánjáról jelentik harminez nap óta a belügyminiszternek eleven szóval, titkos jegyű levelekben:

„Rosner Ervin báró főispán alszik.“
Dániel Ernő kereskedelmi miniszterhez átiratot intézett a debreczeni vasuti üzletvezetőség hogy a hálókocsikat a máramaros-szigeti utasok nem használják, egyetlen utas jelentkezett a mult évben egyszer, az is csak rábeszélésre, és lealkudott 20 krajczárt. A kalauz pótolta a maga zsebéből. Az átirat tiszteletteljesen kéri a minisztert, hogy Máramaros-sziget és Debreczen közt szüntesse be a hálókocsi közlekedést.

Gyorsvonat soha nem prüszkölt azon a tájon; étkező kocsit esztendő előtt látott egy máramaros-szigeti lakos; arról mesél esztendő óta. Nem hisznek neki; az utazó vendéglőről azt tartják, hogy mese. Egyetlen büszkeségük a hálókocsi volt. A szolgálhoz kizarándokolt a vármegye, hogy lássa a hálókocsit.

A miniszter döntését megelőzte a megdöbbenő hír, hogy a vármegyétől elkobozza a hálókocsit.

— Soha! kiállt Rosner báró.

— De ha nines a hálókocsiuak egyetlen utasa, veté közbé egy megyebizottsági tag.

— De lesz!

A főispán mondta, hogy „lesz“.

A tarsolyos huszár, a ki őrséget tart a főispán szállása előtt, világos nappal, délután 4 órakor e szavakkal állta útját a jövevényeknek.

— A méltóságos ur alszik.

— Tegnap is aludt, ma is alszik. Délután 4 órakor?

— Még harminez napig; aztán K u t k a Kálmán alispán urra kerül a sor a hálókocsi miatt.

A debreczeni üzletvezetőségtől távirat érkezett a kereskedelmi miniszterhez:

„Hálókocsit kérem fentartani. Harminez nap óta állandóan használja a máramarosi főispán.“ A belügyminiszter, a kinek a kereskedelmi miniszter ezt a táviratot megmutatta, így szólt:

— Virrasztani a közigazgatás érdekében: ahhoz ért valamennyi főispán; a virrasztás pohárköszöntővel jár. De aludni a vármegye becsületért: ilyen főispánom csak egy van és ez Rosner.

A kereskedelmi miniszter megszánta Rosner Ervin Ervin bárót s a hálókocsi-közlekedést a máramaros-szigeti vonalon megszüntette. **ae.**

Nem volt a lajstromban . . .

— Egy negyvennyolczas főtiszt halála. —

Fodor (Frank) Jakad, aki dicsőséggel küzdött végig a magyar szabadságharcot, és aki nyolcz éven át a nagyvárad rendőrkapitányi hivatal cselédügyosztályánál tett kifogástalan szolgálatot, a napokban meghalt.

S mindezeket méltán egészítik ki, habár irodalmi jelentőségük nines is, az ezredéves országos kiállítás „Közleményei“, melyeknek eddig megjelent 29 száma majdnem egészen az ő tollából került ki. Habár Gelléri — mint kiállítási titkár — az országos mozgalom megindításában, a buzdításban és a kiállítás érdekében folytatott ágitációban is részt vett, az oroszlanrész a kiállítási munkálatokból mégis az ő tollának jutott ki. Azt a sok szépen szerkesztett felhívást, a szervezeti ügyek szabályzatait, a tartalmas jelentéseket és jegyzőkönyveket stb. mind ő szerkesztette s így mint szabadkőművesre elmondhatjuk, hogy a kiállítás minden kövének megmunkálásához ő is hozzájárult, amennyiben e munkájában tolla volt a kalapács.

A kiállítási sajtóügyeket és a külföldi reklámozást ő szervezte és vezeti s a kiállítás kényes ügyeit: a személyzeti és belső ügyek jó részét ő intézi. Egyszóval eddigi tevékenységét a kiállítási teendőkkel tetézte be.

Gelléri Mór most 42 éves s méltán elmondhatjuk róla, hogy egy ifjúsága, mint férfikora javarésztét mindig egy és ugyanazon nemzeti ügynek, a hazai ipar érdekeinek szentelte és habár az ezredéves kiállítás nagy művéből, a reája eső rész fogja eddigi működésének koronáját képezni, mégis ha mint a magyar ipar szellemi munkása visszatér szerény körünkbe, ott újra örömmel üdvözöljük, mert még sokat várunk tőle s mert helye üresen maradt.

Dr. H. J.

Fodor Jakab Görgy hadsegéde, sőt ennél is több, bátor harcos volt.

Életrajzi adatai a következők:

1818-ban született Csabrendeken Zalavármegyében. 19 éves korában önként beállott egy Olaszországban állomásozó gyalogezredhez és 10 évig szolgált utóbb mint hadnagy. Mikor idehaza az első ágyuk eldőrdültek, több bajtársával együtt haza szökött és a honvédséghez belépett — főhadnagyranggal.

A 14-ik honvédszázalóhoz osztották be és bátor magaviseletével hamar sikerült neki a kapitányi rangot elnyernie. Résztvett a kápolnai és verpeléti, valamint az ácsi erdőnél lefolyt ütközetekben s módfelel kitüntette magát a bányavárosoknál, hol egy reabizott pontot bámulatos hősiességgel meg is tartott. Ezért kapta a *vitéségi cserkoszorut és az őrnagyi rangot*.

Mins őrnagy Görgy Arthur tábornok hadsegéde lett és oldalán volt sok-sok ideig — egész a világios fegyverletélig.

Akkor menekült. Ide jött Biharvármegyébe és Sarkadon letelepedve haszonbérlet lett. Itt meg is nősült. 1863-ig jól ment sora, de akkor elemi csapások következtében tönkre ment. Komádiba gazdatiszt lett.

Midőn az országos honvédmeházat felállították, elment a menháza alparancsnoknak. Később azonban újból visszatért Nagyváradra és szegény napdíjából, meg őrnagyi rangja után járó nyugdíjából éldegélt.

Temetésén a gyászszertartást Dr. Kecskeméti Lipót végezte s a végtisztességen megjelentek a városi tisztviselők közül többen ifj. Rimler rendőrkapitány vezetése alatt.

A család által kiadott gyászjelentés a következő:

Alulírottak számos rokon nevében és mélyen megtört szívvel jelentik, hogy forrón szeretett férj, apa, nagypapa és rokon Fodor (Frank) Jakab 1848—49-iki nyugalmazott honvéd-őrnagy életének 78., boldog házasságának 47-ik évében hosszas szenvedés után folyó június hó 29-én délelben 12 órakor jobb létre szenderült. A drága halott földi maradványai holnap, folyó hó 30-án déltán 4 órakor fognak Nagy-Pecze-utca 212. számú lakásáról az izraelita vallás szertartása szerint az izraelita sírkertben örök nyugalomra tetetni. Mely végtisztességtételre rokonai, barátai, tisztelői meghívotnak. Nagyvárad, 1896. június 29.

Öz. Fodor Jakabn szül. Schreyer Regina, mint neje, Frank Károly, Fodor Katinka férj. Mezei Ferenczné, Frank Mór, Fodor Jolán férj. Stern Henrikné, Fodor Fruzina férj. dr. Csetényi Adolfné, mint gyermekei. Frank Károlyné szül. Kepes Mari mint menyee. Mezei Ferenc, Stern Henrik, dr. Csetényi Adolf, mint vejei. Schreyer Benjámin, Schreyer Márton, Schreyer Ferenc, Glück Mór, Altman Gábor, mint sógorai. Schreyer Ilka férj. Glück, Schreyer Fáni férj. Altman mint sógornői. Frank Bella, Frank Vilmos, Frank Lili, Stern Adó, Stern István, Stern Ilona, Stern Erzsike, Stern Ferike, Csetényi Bandi, Csetényi Erzsike, mint unoká.

Dicső öregem! Ki hitte volna, hogy azok közül a „félistenek“ közül egy se jöjjön el a temetésre... Dicsőült öregem! Aki haloklásod utolsó perceiben is az ágyad felé akasztott 1848—49-iki honvédelemeket nézted egyre üvegesedő szemekkel; akinek egyedüli és utolsó kívánságod is az volt, hogy honvéd-őrnagyi egyenruhában adják át porhüvelyed az enyésetnek: egyszerű deszkaoporsó előtt csak polgári erényeidet róttá le irántad tiszteletet a nagy közönység, „félisten“ — testvéreid a hazaszeretben távol maradtak, nem volt idejük a bajtársat utolsó útjára kikísérni, mert a te neved nem fordult elő a „Bihar megyei honvédegyelet“ lajstromában.

Mit ér az, hogy te a veszély idejében tizenhatnapig mint osztrák tiszt haza bujdosál harcolni a szent ügyért, mit ér az, hogy honvédőrnagy voltál a szabadságharcban és vitéz tettetted még ezüst cserkoszorúval is feldiszipelt a rebellis kormány, ha nem voltál a Bihar megyei honvédegyelet tagja. Legfeljebb annyit, hogy csekély nyugdíjad fele, ez a néhány forint enyhíti bánatod hagyott özvegyed sorsát.

Ha meghallanád, elmondanám neked: nem ért az a szerénység semmit, hivalkodni kellett volna azzal az arany-gallérral, hogy meglássonak, hogy számbavegyenek.

Lásd, mert tulságos szerény voltál, nem irtak be abba a hiteles protokolumba és mert nem volt ott a neved, meghaltál Biharország fővárosában anélkül, hogy bajtársaid: az öreg honvédek tudomást vettek volna a te halálodról.

**Kőbányai Polgári serfőző
részvénytársaság. Kőbánya.**

**Képviselője
Gerő Zsigmond által
Nagyváradon,
Kapuczinák-utca 58. szám.**

hol legjobb minőségű Polgár-sör, Király-sör, Szent-István-sör és Bak-sör egy hordókban, mint palackokban mindig friss töltésben a legjutányosabb árak mellett kaphatók. **Jég eladás.**

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Hősiességéről, hazaszeretetedről, a katonai hazafias érdemeiről csak a pap, a legigazságosabb és legilletékesebb ember emlékezett meg hozzádméltó szép imájában, csak ő volt az, aki ezért is hálásan említette meg a te lelki nagyságodat.

Ha igaz az, hogy a halottak is látnak; ha igaz az, hogy a halottak is hallnak: arra kérlek dicsőült öregem, ne bántson téged a „Biharmegyei honvédegyelet ridegsége”.

Koporsód felett ott lebegett a te rajongásig imádkozott Felistened szelleme, akinek hívó szavátára szöktél meg az osztrák katonák kötelekeiből; ott lebegett a te hazafias ideálok szelleme, kinek porhüvelyét pár év előtt omló könyvek között kísérted ki a temetőbe; a temetőbe, ahova te is lepihentél Fodor Jakab — hetvennyolcz éves korodban, 47 éves boldog házasság és becsületes megvívott harc után, melyet a munkás, tisztességes férfinak odakinál már serdülő korában az élet.

Buba merült özvegyed, hálás gyermekeid, sirató unokaid, szerető rokonaid, tisztelő jóbarátaid koszorúja mellé oda helyezem az enyémet . . .

Szalagjának egyik ágán:

Fodor Jakab 1848—49-iki nyugalmazott honvédrnagy 300 frt nyugdíjjal.

Másik ágán.

Városi napidíjas; 80 krajczár naponta.

Hát így eresztik el a vén honvédet és a felisteneket?

Bizony, ilyen csekély jövedelem mellett nem is lehet követelni, hogy a vegtisztessegen még a honvédegyelet is kiirukkoljon.

Sohse panaszkodjunk, nem sokáig tart már; azok a dícső honvédek, akik az új Magyarországot harcolták, maholnap mind kidőlnek a sorból és akkor nem esz szükség a kegyeletre.

— czi.

STERN LAJOS Nagyvárad
Bémer-ér, Poynár-féle ház.

Legnagyobb raktár

férfi és női cipők, kalapok, fehér és színes ingek, gallér- és kezek közötti dús vásztek. A legújabb „Kneipp-saruk”-ban és mindenféle esernyők, nadrág-tarók, inggombok **mélyen leszállított áron beszerezhetők.**

Óriási választék elegáns nyakkendőkben.

Hivatalos

2542 - 1896.

Értesítés.

A m. kir. államvasutak igazgatósága a vonalirészre az 1897 és a következő években a már betztosítva levő mennyiségén felül még szükséges talpfák szállítására pályázatot hirdet.

Miről van szerencsénk az érdekelteket azzal értesíteni, hogy a pályázati feltételek a kamara hivatalában a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. n. 2 óráig megtekinthetők.

Egyben megjegyeztetik, hogy a pályázati ajánlatok a f. évi július hó 11-ig adhatók be a m. á. v. anyag és leltár beszerzési szakosztályához.

Nagyvárad, 1896. június 25.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Janky József, s. k.
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos s. k.
titkár.

Szemelvények a „Tiszántul”-ból.

— Olvassák azok is, akik nem szokták —

Laptársunk: a „Tiszántul” július 2-án megjelent számában igen érdekes kritikát mondott a jászóvári premontrei kanonok-rend nagyváradai főgimnáziumának ez évi iskolai értesítője felett.

A szolid cím alá bujtattott antiszemita cikkben a többek között ezeket írja:

A beiratások a szokott időben és módon tartattak meg. Csak hogy ez a mód, *nem habozunk kimondani, nem eléggé korrekt.* A mi gimnáziumunk fentartásához sem az állam, sem a város nem járul egy fillérrel sem, s éppen azért arra kellene törekedni, hogy első sorban a kath. ifjúság kiképzésére adassék meg az alkalom. A méltányosság úgy hozná magával, hogy először a helybeli kath., azután a vidéki kath. tanulók vétessenek fel és csak ha hely marad, a helybeli s

vidéki más vallásnak. A mai rendszer mellett, mely akkor és csak akkor volna helyén, ha gimnáziumunk állami vagy közvéleményben részesülne, felveszik először a helybeli kat. valláskülömbőség nélkül és csak azután a vidékieket és pedig első sorban kath.-okat, s így akárhányszor megessék, hogy az orthodox zsidó gyermek bejut a kath. főgimnáziumba, míg a kath. tanulót az iskolák túltöltöttsége folytán a kath. paptanárok kénytelenek elutasítani a kath. iskolából. (?) Nem igazságos az sem, hogy a tanulóktól valásra való tekintet nélkül egyformán 33 forint 50 kr. tandíjat szednek. Az osztályigazság úgy hozná azt magával, hogy az iskola fentartó kath.-ok egyszeres, a más vallásnak kétszeres, a zsidók pedig, akik ország-szerre semmitsem áldoznak a középiskolai kiképzetésre. (?) háromszoros díjat fizessenek. — Így van ez a protestáns gimnáziumokban mindenütt. Így hozná magával a kölcsönösség elve nálunk is! (?)

Azt a nemes misztó, a melyet az ifjúsági segélyegylet évtizedek óta kifejt, az idén is folytatta. Az egylet vagyonának gyarapításához Dr. Berkovits Ferenc bátyja végrendelete értelmében 50 fittal járult. De azért leelőlt mi a magunk részéről nem nyomatott volna ki a premontrei kath. főgimnázium értesítőjébe, (?) mert azokat az eszméket, a melyeket itt pengtet: hogy a kath. vallás egyenlő lenne a zsidóval, mi nem osztjuk.

Az intézet különböző könyvtárai és szertárai az elmúlt tanévben szépen gyarapodtak.

Ennyi öröndetes jelenség mellett van az évi jelentésnek két bántó statisztikai része: az egyik az, a mely a tanulás eredményéről szól.

A nyilvános vizsgálatot tett 500 tanuló közül egy vagy több tantárgyból megbukott 146, ami a vizsgálatot tettek létszámának majdnem egy harmada (270/1000). Ennek oka a csonka tanévén kívül a tehetség és szorgalom hiányában keresendő; most azt észszerűleg nem kívánhatjuk a tanári kartól, a mit egyik laptársunk kíván, hogy a millenium örömére minden selejtes anyagot előbbre toljon, jó hírű iskolánkat asyllummá tegye.

A másik bántó dolog a tanuló ifjúság vallási statisztikája. A beiratkozott 580 tanuló közül római kath. volt 251 és zsidó 102, a mi tekintve azt, hogy a helybeli reáliskola 242 tanulója közül 147 az az 61 százalék zsidó, minden esetre megdöbbentő adat.

Azt hisszük, hogy 1896-ban ehhez nem kell kommentár . . .

Színházi hét.

(Kritika)

Vége tehát kaptunk gondal összeállított s eleven műsort, olyat, melyben a változatosság mellett élet lüktet s nem lohasztja le pusztá rátekinítésre a színházlátogató kedvét. A baritonista váltás is meg van oldva ideig-óráig a vigszínház kitünő énekművésze által, ki egyuttal a vendégszereplők első fecskeje. Ő kezdette meg azt a művészeti népvándorlást, melynek folytán tavaly és tavaly előtt színművészetünk legkimagaslóbb csillagait élvezte közönségünk; óhajtjuk, hogy Pintér Imre után jöjjenek a többiek is, hogy a társulat pillanatnyi hiányait művészetükkel feledtessék, pótolják. Ha ez, valamint azon ígéret, hogy ezután operák is fognak színre kerülni — bekövetkezik, úgy kétségtelenül a hátralevő három hónap lesz színi szezonunk élvezetes, erkölcsi és anyagi sikerben egyaránt kimagasló időszak.

A kik a látványosságokat szeretik s kápráztató, görögütüzfénnyel bearanyozott előképek s díszletek pillanatnyi behatása alatt feledni tudják a belső tartalmat, azok végig élvezhették hétfőn a látványos tündéregének nevezett „Tékozló”-t, melyben E. Kovács Gyula, Vendrey, S. Aldor Juliska és Bajnóczky Valéria jeleskedtek a főbb szerepekben. Úgy hisszük, elég a fenti tények egyszerű regisztrálása, ennek folytán áttérünk a keddi előadás nagy érdekléssel várt premiérjére Szalóki Elek „Selyem Ágnes”-ére. Érdekes előadás volt ez minden tekintetben. Szalóki Elek kritikus s habár kritizálni s színművet írni kétféle dolog, mégis jogunk volt szép reményeket fűzni Szalóki darabjához, a tavalyi idyllikus „Tél Apó” után s azért is, mert az író egykori hivatásánál fogva alapos ismerője a színpadnak, miért is tapasztalatainak színdarabjára megírásánál hasznát vehette.

Selyem Ágnes egészen valami új faj. Nem népszínmű, mert hiányzik belőle az ének, a sablon-szerű nótázás; népdráma lehetne, de az is új irány. Egyszerű, józan gondolkozású magyar népünk versben fejezi ki magát Szalóki darabjában s a máskor fesztelen társalgás helyett rimekbe össze csengő verssorokat hallunk.

Elképzelhető, hogy mindez szokatlan s talán

nem is egészen jogosult a színművek épen ezen specziális fajánál s ha ez a forma lehetne a messiás, mely haldokló népszínművünket új életre akarná kelteni, úgy nem hisszük, hogy nem-e jobb, ha egészen elalszik. Mert az már nem lesz többé népszínmű; legfeljebb talán a régeinek hamvaiból kikelt új phönix: salon népdráma, melyben viganós s bokorugrós szoknyás alakok, szürös s panyókás atyafiak alexandrinos verssorokban fejezik ki magukat. Még gondolatnak is fantasztikus.

Ne de talán nagyon is messze térnénk el tárgyunktól, ha a fentebb elmondottak jogosultságát vagy annak ellenkezőjét fejtegetnők. A vélemények úgy is eltérők lennének e kérdés fölött, másrészt pedig mi már meglevő ténnyel a Szalóki darabjával állunk szemközt, tehát eltekintünk egészen azon thémától, vajjon helyeselhető-e az új irány, melyet Selyem Ágnes képvisel s úgy bíráljuk el, mint más színművet.

Mindenekelőtt kiemeljük s megdicséreljük azt a szindús, zamatos nyelvezetet, mely annyira dallamos, hogy szinte az elmaradt zenét pótolja. Ugy látszik, az író egész erejét ebbe fektette, nemkülönben az alakok pompás, élethű megrajzolásába, mert már a meseszöveg nem eléggé gördülékeny s a cselekmény rendkívül primitív.

Minden esetre érdeme azonban, hogy vannak eredeti alakjai, melyek nem az ismeretes népszínmű-recept szerint vannak kidolgozva s ez nem csekély előnye Selyem Ágnes-nek.

Mindent összevéve Szalóki meglehet elégedve a sikerrel, melyet sok tekintetben eredeti s önálló fölfogásra valló darabjával elért s meg vagyunk róla győződve, ha hálásabb tért keresne tehetségének érvényesítésére — legyen az a modern színmű, avagy vigjáték — szép sikereket aratna.

A szereplők daczára annak, hogy nem csekély feladattal kellett megküzdniök, egytől-egyig jól megállották helyeiket s a rendezés, melyen meglátszott Szalóki szakavatott keze, hozzájárult az előadás sikeréhez.

György Ilona játszotta a czimszerepet nagy ámbícióval és tehetséggel, mely arányban áll az előbbivel, könnyen diadalmaskodott a szerep nehézségein. Szép parasztleány volt és a drámai mozzanatokat a szokott hatással emelte érvényre.

Méltó partnere volt Cserny Berta a másik parasztleány szerepében, ki érzelmes mondókáit hévvel s kellő hangsúlyozással adta elő.

Kedves, szemrevaló pásztorleány volt Fekete Rózsika, ki e mellett igen ügyesen is játszott, a mi nem is csoda, mert a szerep tökéletesen egyéniségéhez illett.

Méltó párja volt Rózsahegyi, ki a halászfiút hű vonásokban mutatta be.

Szentgyörgyi ezuttal, mint törölmetszett balatoni révész jeleskedett, tanubizonyoságot tévén sokoldalúságáról. Kisebb szerepekben Bartos, Janovics, Vendrey és Laczkó Aranka tüntek ki.

Szardán Bisson és Carré mulattató helyzetekben bővelkedő vigjátéka, vagyis inkább bohózata a „Mi történt az éjjel” került színre.

A szerepek azonban nem a legjobb kezekben voltak, legfeljebb Rózsahegyi képezhet kivételt. Vendrey nem tudjuk szerepénél fogva, (mely szerint mindig álmosnak kellett lennie) volt álmos, de tényleg mi is majd elaludtunk mellette, olyan bágyadt vonásokban mutatta be Poulard rendkívül hálás alakját. E tekintetben csak a tavalyi Poulardra hivatkozunk, Rónaszéklyre, ki pompás alakot csinált a gyógyszerészből.

S. Aldor Juliska szépen énekelt és kedvesen játszott s ha jól meggondoljuk, a tőle látott alakítás volt az igazi, olyan, milyennek az író elképzelt az állítólag becsipett asszonykát. Azonban talán nem ártott volna a szerep kissé nagyon is izelen részein, — melyekért, ugyan az író felelős — kissé simítani és néhány diszkrét vonást vegyíteni a triviális részek közé. Ismét Dolly Emma jut eszünkbe, ki tavaly játszotta e szerepet (ének nélkül) de az ő alakítása oly finom s ideális volt, hogy önkénytelenül összehasonlítást tettünk a két személyesítő közt. Nos, ki tudja, melyiké igazibb jogosultabb.

Kantay Teréz sem volt oly jó, mint máskor. Több életet, erélyt, idegességet vártunk volna tőle, mert e dolgokat szerepe mind megkívánta s mind ebből mi édes keveset láttunk.

Csütörtökön kezdte meg vendégszereplését Pintér Imre, a vigszínház baritonistája. „Rip van Winkle”-t adták Planquette ez örökszép, bájos operettjét. Pintérnek köszönhetjük, hogy a multkorai balsikerű előadás az ő fölléptével helyre lett ütve.

A többi szereplők is, mintha fölvilanyozta volna őket a vendégművész érczes, gyönyörtűn csengő hangja, intelligens játéka, kifogástalanul működtek közre, úgy hogy a legsikerültebb operette-előadások egyikét élvezhettük.

Pintér Imre olyan szép bariton hanggal van megáldva, minő — Veres Sándoron kívül — talán nincs is az országban. Magas tenor baritonhang ez, mely nemcsak szépségével s tisztaságával, hanem erejével is imponál. Játéka is művészi és átgondolt. S. Áldor Juliska is kitűnt érzéssel és precízen előadott dalaival s kedves játékaival, valamint Lányi Edith és Réthy Lina is, kiket nyílt színen is kitapsoltak. Jó volt még Leövey a fogadós, Vendrey a polgármester, Mezey a hadnagy és Rózsahegy az orvos szerepében.

Különösen szép s az est fénypontja volt a Mezey, Pintér és S. Áldor Juliska által a 3-ik felvonásban előadott trió.

Pénteken Jókai poétikus színműve az »Aranyember« került színre s ez alkalmat adott E. Kovács Gyulának arra, hogy a czimszerepben ismét mélyen átgondolt alakításának egyikét mutassa be. Az ő arany embere magasan kiválik a hétköznapi Timár Mihályok fölött, melyben a hős belvilága erősen megrajzolt vonásokban állítja elének; mozdulatai, arckifejezése, gesztusai, páratlan szemjártéka harmonikus egészszé olvadnak egytűvé monokáival.

Noémi szerepével Fekete Rózsika küzdött meg. Dicséret illeti érte az ambiciózus fiatal színésznőt, hogy föladatát igen szép sikerrel oldotta meg. Merjük jósolni, hogy nem sok idő múlva jó naiva lesz belőle. Szép és gyermeteglelkű Noémi volt s Timárral való poétikus jelenetét hatással juttatta érvényre. György Ilona ideális lelkületű Timéa s Cserny Berta pajzán, bosszuálló Athalia volt, Vendrey és Kantay Teréz is jók voltak. Jánosics nem volt képes a régi Krisztyánokat feledtetni s talán nem is neki való szerep ez; Rózsahegy megfelelőbb lett volna. Szathmáry (Kadisah) Lackó Aranka (Terezia) s a kisebb szereplők is megfelelő igyekezettel emelték az összjátékot.

Szombat este a »Madarász« ment Pintér Imre második föléptével. A kiváló művész ez alkalommal is kitűnt szép hangjával és játékaival, a többiek is hozzájárultak ahhoz, hogy ismét élvezetes operette-estében legyen részünk. S. Áldor Juliska a Postás Milka szerepében emelte érvényre játékművészetét, dalai is igen szépen sikerültek. Jó volt Lányi Edith a fejedelelnő, Mezey Szaniszló gr. és Vendrey a Csörsz báró szerepében, ugyszintén Rózsahegy (Raskó) és Leövey (Laskó) a két professor szerepében, kik sok derült percet szereztek a szép számú közönségnek. (G.)

Kispiacz Rimanóczy házában

egy 3 szoba, alkov és konyhából

álló udvari lakrész azonnal

kiadó.

Értekezhetni Lengyel Lajosnál.

A nagyváradai selyem-beváltó hivatal.

Nagyvárad, július 5.

Szerény kezdettel, de erős elhatározással, indult utnak városunk és megyénk selyemtermelése. Az a kicsi erő olyan volt, mint az ismeretlen s talán ellenséges területre küldött közkatoná, a kit nyomon követ egy szakasz, azután egy század, azután egy ezred katonaság, hogy legvégül egész haderő vonuljon fel az új terület meghódítására.

A selyemtermelés volt már egyidőben Nagyvárad. De hát elfoglalta tőle a közlekedési eszközök hiánya, az a körülmény, hogy a míg szólóhegyünk egy millió forint forgalmat adott évente Nagyváradnak, nem szorultunk reá, hogy egy ezrenyi forint forgalmat eléggé becsülni tudjunk, tanuljunk.

Nem volt selyem-fonodánk, nem volt begyakorolt munkásunk s mire odaért a magyar selyem a világpiacra, felemésztette azok értékét a sok kiadás. Alig tett az számot, China, Japán, Persia Olasz és Franciaország termelése között mindaddig, a míg Bezerédy Pál hatalmas keze be nem igazolta a világ-piaczon, hogy a kicsiny mennyiségű magyar selyem is elnyerheti a minőség

számára kitűzött első díjat hatalmas ellenfelei között.

Ma ott állunk, hogy Magyarország minden lakója ingyen kaphat betegségmentes petét, melyből csak a szegény családok szorgalmával első rendű selymet teremthet.

Bezerédy Pál hatalmas keze mutatta meg nekem az irányt, s küldött előre első katonaként. Nyomban utánam küldött 27,000 szedercesmetét, noagy abból Nagyvárad és Biharmegye szederfa-állományát emeljék. A tavaszon küldött szeder-magból néhány milliónyi fáska növekedik igen biztatón, s a jövő tavaszon ötven ezer csemete lesz újra szétosztva a selyemtermelés alapfeltételeinek szilárdítására.

Azután beküldött egy gyakorló oktatónt, Morvay Julia kisasszonyt, ki a magával hozott ezer gram petét éjjel-nappal örködve, mintaszerűen sikeresen keltette ki.

Mily előnye van ily közös kikeltésnek, azt egy külön cikkben lehetne csak eléggé elmondani. A városligeti deszka-bódé adott menhelyet ezer gram petéből nyert hernyónak s az ott levő kis epersevénnyel nyújtotta az első táplálékot akkor, midőn (sok udvarban) a nagy eperfák rügye még ki se pattant.

Május 8-án kelt ki az első hernyó tömeg. Június 30-án már 248 kiló és 45 deka elsőrendű, 14 kiló és 80 deka harmadrendű gubót váltottunk be, melyért a városi közpénztárba Szegszárdról küldött ezer forintból július 1-ig 225 frt. 49 krajczár fizettetett ki.

Hogy 27 ezer csemetét kaptunk ajándékba, ez a jóakaratra csak előpostája volt, mely minket is arra ösztönzött, hogy az országos hivatal kiválmánának a lehető legjobban feleljünk meg.

Levél után levelet, távirat után táviratot küldözgetett hozzám az országos hivatal. Lejött újra Szegszárdról Kvassay főfelügyelő s midőn látta a tett jelentések beigazolását, a termelés sikerét, lehetetlen volt azt nem mondani, hogy a kezdetleges termelés Biharban és Nagyváradon igen jó.

Megérkezett azután egy plombszorító, mely »M. kir. gubóbeaváltó állomás Nagyvárad« felirattal, minden rész nélkül tudtul adta, hogy Nagyvárad a gubóbeaváltó állomást felfolyamodás nélkül is megkapta.

Jött azután egy tizedes mérleg, harmincz darab nagy kosár. Rácsok, hárfák, hatvanezer tüll zacskó, göröcsövezési eszközök, porcellán mozsarak nagy csomóban egész leltárt képezve.

Sal Ferencz, kir. tanácsos polgármester urat engedve a Teleky-utcai fiúiskola termeit gubóbeaváltás és selyempete-készítés céljaira. — Június 23 óta, reggeli öt órától, napszállatig megyen olyan munka, melyet újsága és érdekessége miatt már eddig is sokan néztek meg.

E munkáról vagyok bátor t. Szerkesztő ur-meghagyása alapján beszámolni.

A termelők olyan sorrendben hozzák gubóikat, a mint ezt a kelés után kikapták. A hiányos étetés, egyeseknél, akor ugyan, egy két napi késedelmet; a melegség és nagy étetés folytán hamarabb is érkezik egy-egy termelő a megszabott időnél. Sem egyik, sem másik eset nem jó, mert az ilyen szállítmány csak másodrendű gubót ad, melyet 90 kr-ért beavaltanak ugyan; selyem szövésre teljesen alkalmas, de a pete-készítés kiválmánának nem felel meg, tehát mint nem elsőrendű, jutalomra sem tarthat számot.

A szűk helyen tartott, néha megéheztetett, néha meg tulságosan étetett hernyók adják az ilyen gubót. Ha nagyobb mértékben lép fel e baj, akkor a szállítmány — renyhe-kóros.

A renyhe-kór felismerhető a gubók szagáról. Ha pedig e szag nem erős, éles késsel felvágunk néhány gubót s azokban megfeketedett, vagy csak megbarnult bábokat találunk.

Ezek egy része nem képes pillévé átalakulni, hanem megrohad. Más része átalakul ugyan, de tojásából oly beteges hernyók kelnek, a melyek ha begubózás előtt el nem pusztulnak is, harmadrendű gubóknál jobbat termelni ritkán képesek.

A szép kinézésű, kemény gubók, még ha nem igen nagyok is, első sorban a szaglás útján vizsgáltnak meg. Ezt a munkát az országos hivatal egyik megbízottja Morvay Julia k. a nagy gyakorlottsággal végezi.

Ha első, ha másodrendű a gubó, az egész szállítmányt nagy nád-rácsokra terítik. Kiválgatják a puha és szennyes gubókat s a nem renyhe-kóros fehér kosárban teszik a mérlegre.

A termelőt a mérleghez hívják, megméri a kosár súlyát, a külön-külön zacskóba tett seréttel.

Akkor hozza gubó-mennyiségét a termelő a mászára, s midőn kijelenti, hogy a méréssel meg van elégedve, a tenyésztő-könyvecskét tőle elveszük s az abban foglalt adatok alapján részére az utalványt 2 példányban kiállítják. Az egyik példány a főkönyvben marad, a másik példányt a termelő és könyvvezető aláírják, s annak előmutatása alkalmával a gubóért járó összeget Hegedüs Géza városi pénztárnok fizeti ki.

Ha elsőrendű a gubó, akkor — akármily nagy, akármily kicsiny a szállítmány 33 darab gubót felvágunk s a bennök levő báb göröcsövi vizsgálat alá kerül. Ha e harminczhárom báb egyikét sem mutatja a göröcsö betegnek, másik 33 gubót vágunk fel s azokat organtillal fedett dobozokban, meleg által fejlődésre kényszerítik. Ha e második, és kifejlletten vizsgált 33 báb egyike sem mutat betegséget, akkor a szállítmány egy harmadik teremben nagy rácsokra lesz kiterítve, s onnan ugynevezett »hárfák«-ba, vagyis léczrámba fűzött drótok közé helyezve, hol a pillék kibuvása a jókor reggeli órákban szokott megtörténni.

Az együtt talált pilléparok apró, organtil zacskókba tételnek, s meghatározott számban, léczrámba fűzött zsinegekre tételnek, hol a himpille az nap eldöglik, a nöstény pedig hozzáfog az apró sárga tojások lerakásához. És a mikor 300—350 tojást lerakott, mint a ki munkáját jól végezte, legurul a zacskó fenekére, hogy azután Szegszárdon — összetörjék.

70.000 ilyen zacskó küldetett Nagyváradra. Ha ennek csak két harmadát rakjuk meg pilléppárral, a Nagyvárad ez évi selyemtermelése igen jó lesz.

Szegszárdon minden pillépar külön lesz göröcsövezve és ha ott sem találunk benne hibát, a tojások a zacskóból kimosotnak, ha pedig hibás a pillépar, a petét zacskóstól együtt elégetik.

Változatos, igen szép munka ez, fáradságot, gondot, pontosságot igényel. A Szegszárdról leküldött Laky Ilka k. a legnagyobb lelkiismerettel végezi az első göröcsövezést, s egy heti folytonos göröcsövezés után még egyetlen egy beteg sem talált.

Egy szállítmány mérszörös gubót is kaptunk. Ez nedves szobában, zárt levegőben nőtt fel. Selyemgyártásra ugyan jó, de a termelőjének nem sok örömet okoz.

Talán nem veszi senki rossz néven, ha ez a soknemű, kezdetben is fontos eredmény nekem annyi örömet okoz, hogy vele még most is szive-sen foglalkozom.

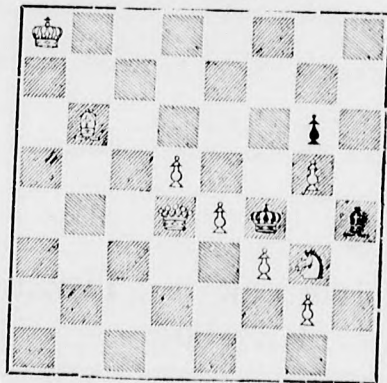
Rátkay József.

Heti sakk szemle.

Rovatvezető: Gesztési Ödön.

45. feladvány.

Kelemen József, Arad.

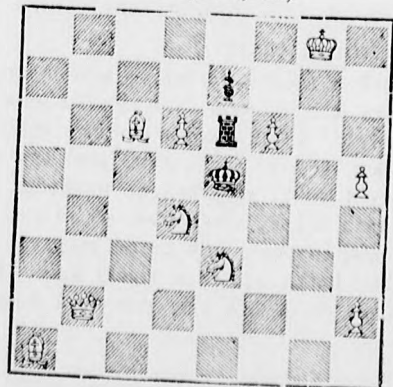

Matt a 2-ik lépésre.

46. feladvány.

A. G. Fellows, Wolverhampton.

(A „Birmingham Weekly Mercury“ feladvány-versenyén első díjat nyert.)

Matt a 2-ik lépésre.

53. játszma.

Francia játék.

Játszották a magyar levelező versenyen.

Konyovits Miklós, *Bartsch János,*
(Vukovár.) (Köszvény.)

1. e2-e4	e7-e6
2. d2-d4	d7-d5
3. H b1-c3	H g3-f6
4. e4-e5	H f8-d7
5. f2-f4	c7-c5
6. d4:e5	H b8-c6

Ez sötét részéről igen ajánlatos védelem. Világosnak helyes folytatása: 7. H g1 f3 F f8 : c5. 8. F f1-d3. A játszmában alkalmazott csere = manőver hátránnyal jár.

7. F c1-e3	F f8 : c5
8. F e3 : c5	H d7 : e5
9. V d1-g4*	0-0

* A Steinitz roham a jelen esetben hatálytalan a következő hosszú rocháda pedig kész veszedelem.

10. 0-0-0	f7-f6!
11. H g1 f3	f6 : e5
12. f4 : e5	B f8-f5
13. V g4-g3	F c8-d7
14. F f1-d3	H c5 : d3

Sötétnek kapóra jön a csere, mert annál gyorsabban használhatja a veszedelmes c. vonalat.

15. c2 : d3	B a8-c8
16. K c1-b1	V d8-b6
17. H f3-h4 ?	B f5-f2

* A döntő hiba; előbb d3-d4-nek kellett volna történnie.

18. b2-b3	H c6-b4
19. d3-d4	B f2-c2

Itt H b4 : a2! azonnal dönt. Pl. : A) 20. V g3 : f2, V b6 : b3. 21. V f2-b2 (K b1-a1-re 4 lépéses matt). H a2 : c3+ 22. K b1-c1 H c3 : d1. 23. K c1-d2 V b3-c3. 24. K d2 : d1 F d7-a4. 2e5 V b3-c2 F a4 : e2 matt.

B) 20. H c3 : a2 B c8-c2! 21. B d1-d3 V b6-a5. 22. H a2-c3 B c2-b2. 23. K b1-c1 V a5-a1. 24. H c3-b1 V a1 : b1 + matt.

20. B h1-f1	V b6-c7
21. V g3-f3	F d7 b5
22. V f2-f7+	V c7 : f7
23. B f1 : f7	B c8 : c3
24. B f7-f3	B c3-c8
25. B f3-g3	F b5-e2

Világ s föladata.

54. játszma.

(Tanácskozási játszma.)

Bird megnyitása.

Budapest, 1894. augusztus 26.

Exner Győző *Dr. Exner Kornél*
és Maróczy Géza. *és Makovecz Gyula.*

1. f2-f4	H g8-f6
2. e2-e3	d7-d5
3. H g1-f3	e7-e6
4. d2-d4	c7-c5
5. c2-c3	c5 : d4
6. e3 : d4	F f8-d6
7. F f1-d3	0-0
8. 0-0	b7-b6
9. H f3-e5	F c8-a6
10. F d3 : a6	H b8 : a6
11. H b1-d2*	H a6-c7

* Világos — igen helyesen — nem engedi a sötét huszárt e4-re, hol az igen erősen állana.

12. V d1-f3	H f6 d7
13. g2-g4	F d6 : e5
14. d4 : e5	f7-f6
15. e5 : f6	V d8 : f6
16. V f3-g3	e6-e5
17. f4-f5	h7-h6
18. b2-h4	V f6-c6
19. H d2-f3	V c6-c5+
20. K g1-h2	B a8-e8
21. F c1-d2	H d7-f6
22. B a1-e1	H f6-e4
23. V f3-g2	H e4 : d2
24. V g2-d2	e5-e4
25. H f3-d4	H c7-b5
26. H d4-e6	V c5-d6+
27. K h2-h3	B f8-f7
28. B e1-d1	B f7-d7
29. c3-c4	H b5-c7

d5 : c4-re következik V c2 és világos megnyeri a c4 és e4 gyalogokat.

30. H e6 : c7	V d6 : c7
31. c4 : d5	e4-e3
32. V d2-e2	V c7-c5
33. f5-f6	g7 : f6 ?

Világos kitűnően vezeti a támadást.

34. B f1 : f6	B d7-d6
35. B f6-f5	K g8-g7
36. b2-b4 !*	V c5 : b4

* Finom gyalogáldozat, melynek célja a sötét vezért a c) vonalról eltávolítani, hogy V c8 által a következő lépésben bevezetett kombinációt meg ne hiúsítsa.

37. g4-g5!	h6 : g5
38. B f5 : g5+	B d6-g6
39. B d1-g1	B g5 : g5
40. B g1 : g5+	K g7-f6
41. V e2-f3+	Föladja
41. K e7-re, 42. B e5+, K d7, 43. V f5+	döat.

Megfejtések.

39. feladvány. Schuster Zsigmondtól.

1. K a5, F e5 : 2. B g4, K g4 : vagy F g4 : 3. H h6+ vagy e2-e4+ matt.
1. K g5 : 2. F f4+ tetszés szerint. 3. H h6+ matt stb.

40. feladvány. Bartsch Jánostól.

1. F e8-d7 matt 7 változatban.

Sakkhírek.

A német sakkszövetség — dacára a nürnbergi önkéntes mesterversenynek — megtartja évi közgyűlést s ezzel kapcsolatban főversenyt is rendez, melyre következő díjakat tűzte ki: 1. díj 300 márka, 2-ik 250, 3-ik 200, 4-ik 150, 5-ik 100, 6-ik 75, 7-ik 50 és 8-ik 25 márka. Tét 10 márka. Jelentkezni lehet július 15-ig Lange Miksánál, a német sakkszövetség titkáránál (Lipsee, Querstrasse 13)

A Barry Showalter-féle match 9-ik játszmája döntetlen lett, a 10-ikét pedig Showalter nyerte meg.

Üzenetek:

M. Gy. és Dr. V. A. Temesvár. Sziveskedjenek táv-ízeneti nyert játszmáikat beküldeni.
S. A. N.-Lomnicz. Levél ment.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: Sarkadi Ignác.
Főmunkatárs: Rácz Mihály.

Friss töltésű ásványvizek.

Valódi

THALLMAYER

Rovarpor

35 és 50 kros csomagokban.

Egyedüli főraktár

Aranyi Albert

fűszer- és vegyes kereskedésében

Nagyváradon, Kert-utca.

Kitűnő magyar pezsgő.

Legjobb

bajor-féle sör

sötét és világos minőségben

márczius 15-től kezdve

nagy üveg 13 krért

kapható:

Steiner M. Albert-nél

N. Piacz-tér (Knapp-ház)

Vidéki megrendelések az adó leszámítása mellett gyorsan és pontosan eszközöltek.

Öltönyök 24 óra alatt készíttetnek!

Uj! Korszerű férfi-szabó-üzlet! Uj!

Kossuth Lajos-utczán (Mezey-ház.)

BAUM J. S.

NAGYVÁRAD

ezég alatt folyó évi majus hó elsején férfi-szabó üzletet nyitottam.

Tízennyolcz évi e szakmába vágó tapasztalatom feljogosít azon reményre, hogy ismerőseim, barátaim és a mélyen tisztelt közönség pártfogására számíthatok. A legdívatosabb és legkitűnőbb szöveteket tartom raktáron. Kitűnő szabásért és gyors, jutányos kiszolgálásért kezeskedik e téren ismert nevem.

Kiváló tisztelettel

BAUM J. S.

férfi-szabó üzlete

Nagyvárad, Kossuth-utca (Mezey-ház.)

Rendkívüli kiárusítás mosókezelésekben

SZANDICZ ADOLF áruházában

Nagyvárad, Bémer-tér.

Szenzációs alkalmi vétel:

Franczia atlas-satin
Franczia piquet
Franczia carton
Franczia battist
Franczia dellein
Szerb vászon

Ruhákezelések 50% olcsóbban, mint rendesen.

Confectiók mélyen leszállított áron kaphatók.

Árjegyzéket és mintákat kívánatra bérmentve.

LEBOVITS RUDOLF és Társa
Fő-utca, a Bartsch-palotával szemben.

A legdivatosabb és legjobb szövetekből kitűnő szabásu

férfi-öltönyöket,
felöltöket

a legelegánsabb kivitelben gyorsan és pontosan készitünk saját, modernszerűleg berendezett műhelyünkben.

A legszolidabb, szabott árak.

Minden szezonban gazdag választék.
Bélés külföldi szövetekből.

9623-1896.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsának 9623-1896. szám alatt kelt határozata folytán az árverelő küldöttség által ezennel közhírré tétetik, hogy a Nagyvárad város tulajdonát képező szántóföldek bérbé adásáról névze a folyó évi szeptember hó 14-én és következő napokon délelőtt 9 órától és délután 3 órától kezdve nyilvános árverés fog tartatni a helyszínen.

Az árverés kezdetét veendi a Nagyvárad-újvárosi földeken a jelenlegi „Sport“-területnél, folytatattatik a v.-olaszai szántóföldeken és befeljeztetik a v.-velencei szántóföldeken.

A haszonbérleti év kezdődik 1896. évi november hó 1-ső napján s tart 12 egymásután következő éven át, vagyis 1908. évi október hó 31-ik napjáig, a haszob bérbe adandó terület mintegy 1020 hold — 1200 □ öllel számítva — és 2 és 5 holdas részletekben fog bérbe adatni.

Kikiáltási ár a mult évi haszonbéri összeg, melyhez még külön hozzájárul a csőszbér, holdanként 1 forintjával számítva.

Az első évi haszonbér és a csőszbér a legtöbbet ígéro által az árverés alkalmával a leülteskor azonnal befizetendő az árverelő küldöttségi elnök kezeihez, ellenkező esetben árverelő kárára és veszélyére azonnal új árverés fog tartatni.

Árverelő tett ígérete és az árverési feltételek azonnal kötelezik, Nagyvárad város közönségét azonban csakis a törvényhatósági bizottsági közgyűlésnek az árverés eredményét jóváhagyó határozata után.

Az árverési feltételek a város gazdasági ügyosztályánál a hivatalos órák alatt megtekintethetők.

Nagyvárad, 1896. június 16.

Papp János,

gazdasági tanácsnok,
árverelő küldöttségi elnök

940

Értesítés

a Borszéki borviz kutkezelőségétől.

Van szerencsénk a m. t. közönség szives értésére hozni, hogy a borszéki viz egyedüli főraktárát Biharmegye és Nagyvárad város területére

Kádár és Kiss

czégnek adtuk át, miről tudomást venni és borvizünket továbbá is pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.

A borszéki borviz kapható minden fűszer- és ásványviz-kereskedésben, valamint az összes vendéglőkben és éttermekben.

Kiváló tisztelettel

Lázár és Verzár,
a borszéki borviz kutkezelősége.

H O N I I P A R !

A női szépség kecsességét és eleganciáját nagyban emeli a jó fűző, különösen, ha oly kitűnő hiru zégtől való, mint

Rosenzweig Róza

Nagyvárad, főutca, a színházzal szemben, ahol dus választékban kapható: bécsi, párisi, gummi- és sport, ugyszintén dajkafűző, alkalmi fűző gummirészekkel, valamint nyári- és hasfűző.

Vállfűző (geradehalter) raktáron!
Mindezen fűzők mérték után is készittetnek.

H O N I I P A R !

Első magyar orvosiag elemmet mű-méltűző-Évár.

Mégrendelések mérték után is 24 órában belül eszközölhetnek.

A várad-velencei műkertészeti és rózsatelep által
kiállított és alant felsorolt rózsafák a budapesti milleniumi kiállításon, az állandó kertészeti pavillonban megtekinthetők.

Rózsák árai. 810

Ez ideig hallatlan olcsó árak:

Alacsony törzsű gyöknes rózsák (wurzelecht) egy éves, 1 drb 20 kr, 100 drb 18 frt.
Alacsony törzsű gyöknes rózsák 2 éves, kiváló erős bokrok, melyek már ez évben 40—50 virágot hoznak, 1 drb 40 kr, 100 drb 35 frt.
Magas törzsű rózsák 3 lábtól 6 lábíg, 1 éves szemzésűek kiváló erős koronával 1 drb 40 kr, 100 drb 35 frt.
Magas törzsű rózsák 3 lábtól 6 lábíg, 2 éves szemzésűek 1 drb 65 kr, 100 drb 60 frt.
Ujdonságok 1892-ik évből alacsony gyöknes (wurzelecht) egy éves 1 drb 35 kr, 10 drb 10 fajban 3 frt 20 kr.
1892-ik évből magas törzsben. 3 lábtól 6 lábíg, 1 drb 75 kr, 10 drb 10 fajban 7 frl.
1893-ik évből alacsony gyöknes (wurzelecht) 1 drb 55 kr, 10 drb 10 fajban 5 frt.
1893-ik évből magas törzsűek 3 lábtól 6 lábíg, 1 drb 05 kr, 10 drb 10 fajban 9 frt.
1894-ik évből alacsony gyöknes (wurzelecht) 1 drb 75 kr, 10 drb 10 fajban 7 frt.
1894-ik évből magas törzsben 3 lábtól 6 lábíg, 1 drb 1 frt 10 kr, 10 drb 10 fajban 10 frt

Kertekbe azonnal kiültethető virág plánták kiváló szép fajokban:
Nyári viola, Phlora, Balsamina, Aster, nyári szines szegfü, Margit szegfü, Sárga Centranthus, amobium, stb., jó erős palántok 100 drb 50 kr.
Vanilia sötétkek, Pelargonja minden színben, Fuchsia, Remontaut szegfü stb. drbja 4 kr, 100 drb 3 frt 50 krajczár. Szönyeg (teppieh) növények több fajban 100 drb 2 frt 50 kr.
Szinte kapható élővirágokból mindentéle alkalomra csokrok és koszoruk ez ideig hallatlan olcsó áron.
Vidéki, valaminta helybeli megrendelésekre különös gond és pontosság fordittatik.

A várad-velencei műkertészeti és rózsatelep.

Nyomatott Laszky Armin könyvnyomdájában Nagyváradon.

